

UNIWERSYTET ŚLĄSKI

Szkoła Filmowa
im. Krzysztofa Kieślowskiego

Ocena dorobku twórczego, dydaktycznego oraz dzieła artystycznego

Pana dr Wojciecha Staronia

w związku z postępowaniem habilitacyjnym przeprowadzonym przez Centralną Komisję ds. Stopni i Tytułów (BCK-VII-L-11196/19) oraz Uczelnianą Komisję ds. Stopni Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi

Obserwacja: czy oceniając dorobek artystyczny i twórczy recenzent dostrzega wszystko? Czy oceny mogą być jednoznacznie nieomyłne? Jak powinien postępować, aby nie zderzyć się z jałowością łatwych rozwiązań? A przecież ten, kto ocenia dorobek artystyczny, zawsze idzie drogą przybliżeń, ponieważ nie ma wypracowanych wyłącznie obiektywnych narzędzi i metod oceny dzieł artystycznych. Większa część dzieła zawsze pozostaje zakryta, ponieważ zostają wygaszone niektóre obrazy - znaki, obrazy - metafory, które są **spójne z ustaleniami charakteru i struktury procesu twórczości i tworzenia.**

Świadomi tych ograniczeń, oceniając dzieło będące przedmiotem postępowania habilitacyjnego oraz dorobek twórczy i artystyczny Pana dr Wojciecha Staronia, warto w tej recenzji podjąć próbę gruntownej analizy, która odstąpi możliwości i granice istoty myślenia twórczego kandydata. Inaczej niezrozumiałe byłoby powoływanie się na źródło Jego dorobku artystycznego. To źródło jest zwrócone ku istocie *myślenia sztuki*¹ i jednocześnie systematyzuje oraz wyznacza możliwości pojęcia realizacji dzieł filmowych jako struktur intelektualnych.

21 lutego 2017 roku Pan Wojciech Staroń uzyskał stopień doktora sztuki w dziedzinie sztuk filmowych nadany uchwałą Rady Wydziału Operatorskiego i Realizacji Telewizyjnej Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi. Prezentowane dzieło: film pt. „REFUGIADO” oraz aneks teoretyczny pt. „Z dokumentu do fabuły, z fabuły do dokumentu - o doświadczeniach i metodach pracy autora zdjęć filmowych”.

1

Zob. Woźniak Cezary, *Martina Heideggera myślenie sztuki*, Wydawnictwo „A”, Kraków 2004.

Promotor: prof. dr hab. Ryszard Lenczewski. Recenzenci: prof. dr hab. Nikodem Wołk-taniewski, prof. dr hab. Jerzy Łukaszewicz.

Pan dr Wojciech Staroń jest znanym i cenionym operatorem obrazu, reżyserem, dydaktykiem, autorem publikacji i monografii popularyzujących dziedzinę sztuk filmowych, autorem krajowych i międzynarodowych warsztatów dla operatorów obrazu (pełny wykaz w dokumentacji wniosku). Jest członkiem EFA (Europejskiej Akademii Filmowej), PSC (Polish Society of Cinematographers), SFP (Stowarzyszenia Filmowców Polskich). Dorobek twórczy artystyczny kandydata jest niezwykle bogaty i różnorodny. Jego dzieła były prezentowane na wielu krajowych i międzynarodowych festiwalach (pełny wykaz w dokumentacji wniosku). Wśród najbardziej znaczących, nagrodzonych dzieł należy wymienić między innymi: dzieło będące przedmiotem postępowania habilitacyjnego pt. *RODZINA NA SPRZEDAŻ* – GRAND PRIX – MIAMI FILM FESTIVAL (USA), Nagroda GOLDEN HUGO – MFF CHICAGO, ARGENTYŃSKA NAGRODA FILMOWA (Academia de las Artes y Ciencais Cinematografico de la Argentina), Nagroda za scenariusz MFF SAN SEBASTIAN. Ponadto za film pt. *BRACIA* między innymi: Nagroda na MFF LOCARNO, MFF TORONTO, MFF TEHERAN, MFF GUANGZHOU (CHINY) (pełny wykaz innych nagrodzonych filmów w dokumentacji wniosku).

Jaki głębszy sens jest ukryty w dziele będącym przedmiotem postępowania pt. *RODZINA NA SPRZEDAŻ*? Jakże przyjąć kryteria oceny? Gdzie wreszcie przebiega właściwa granica tej oceny?

Dzieło będące przedmiotem postępowania habilitacyjnego film pt. *RODZINA NA SPRZEDAŻ* opowiada historię, która rozgrywa się na argentyńskiej prowincji. Film opisuje dramat społeczny związany z korupcją w procesie adopcyjnym dzieci. Główna bohaterka Malena, lekarka z Buenos Aires, jest umówiona na nielegalne kupno noworodka od wiejskiej dziewczyny rodzącej w prowincjonalnym szpitalu.

Jaki przymiot sztuki operatorskiej jest ukryty w twórczych działaniach habilitanta przy realizacji tego filmu? *RODZINA NA SPRZEDAŻ* to perfekcyjny, wizualny esej o dramacie samotności. Malena wie, że jej „świat” zamyka się, murem otacza granice. Jest więc sama w swoim „świecie”. Sama to znaczy samotna. To samotność, która rodzi się z głębokiego niespełnienia, przegranej, świadomości porażki. To tajemnicza samotność, samotność która rodzi się z pragnienia oczyszczenia swojego „świata” z wszystkiego, co nie ma wartości, a jednocześnie z pragnienia odkrycia sensu i potwierdzenia co najistotniejsze. A nadzieją jest macierzyństwo, które otwiera inny „świat”. *RODZINA NA SPRZEDAŻ* odśladania wizualne centrum świata Pana dr Wojciecha Staronia, które kryje w sobie rzeczywistość nieznaną i nieuchwytną wskazując jednocześnie na to, co *zakryte*, niepoznane, umykające rygorom realności. Jednak granica między tymi dwoma sferami jest płynna i niewyraźna ponieważ następuje między nimi stały przepływ: stale jest przedstawiane *coś* nowego i stale *coś* zostaje niejasne, *zakryte*. Istota obrazowania habilitanta ujawnia między innymi takie przymioty myślenia sztuki jak: wyobraźnię, intuicję, polemikę, subwersywne gesty artystyczne, autentyczność, solidność warsztatową, anarchizację przestrzeni myślenia artystycznego.

Dorobek dydaktyczny Pana dr Wojciecha Staronia to wieloletnie doświadczenie pracy ze studentami (zatrudniony od 2014 roku) jako wykładowca w Państwowej Wyższej Szkole Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej w Łodzi na Wydziale Operatorskim i Realizacji Telewizyjnej oraz na Wydziale Reżyserii Filmowej. Obecnie prowadzi wykłady i warsztaty: *Sztuka Operatorska* oraz *Film Dokumentalny* dla studentów na kierunku: realizacja obrazu filmowego i telewizyjnego, których głównym założeniem jest pogłębianie przez studentów

umiejętności posługiwania się artystycznymi środkami wyrazu w realizacji dzieł filmowych. Drugim obszarem programu edukacyjnego Pana dr Wojciecha Staronia jest kształtowanie świadomości studentów w niestandardowych rozwiązaniach warsztatowych w realizacji gatunkowych, dokumentalnych dzieł filmowych. Pan dr Wojciech Staroń uwzględnia w swoim programie nauczania paradygmat dydaktyki w obszarze sztuki: *wyzwolić* a nie *zniewolić* - czyli rozwija między innymi: krytyczne myślenie, wyobraźnię, oryginalność. Należy podkreślić, że takie podejście w procesie dydaktycznym na kierunku artystycznym kształtuje postawy nonkonformistyczne i prowokuje do działań transgresyjnych.

Pan dr Wojciech Staroń posiada osiągnięcia w kształceniu młodej kadry jako opiekun naukowy nad doktorantami. Pełnił funkcję w charakterze promotora pomocniczego w 3 przewodach doktorskich zakończonych nadaniem stopnia. Również wielokrotnie uczestniczył w procedurach dyplomowych studentów oraz pozauczelnianej promocji i popularyzacji dyscypliny sztuk filmowych i teatralnych.

Na stronie 4 autoreferatu - w *Omówieniu celu artystycznego* Pan dr Wojciech Staroń napisał:

Głównym naszym założeniem było uchwycenie i przybliżenie widzom prawdy emocjonalnej aktorów poprzez stworzenie im warunków, by nie tylko na próbach przed zdjęciami, ale również w trakcie całego procesu filmowania w okresie zdjęciowym mieli możliwość ciągłego szukania swojej postaci i nieustannego pogłębiania jej osobowości i różnorodnych walorów.

Jaki kierunek wskazuje ta deklaracja? Gdzie poszukiwać tropu tajemnicy *myślenia artystycznego* w dorobku twórczym habilitanta?

Pan dr Wojciech Staroń poszukując „prawdy emocjonalnej” swoich bohaterów dąży gorliwie do objaśniania sensu bycia zadając fundamentalne pytania odbiorcom swoich dzieł: Czy prawda jest rzeczą *c a ł e g o* człowieka? Czy tylko intelektu woli i uczyć? Co stanowi najbardziej realną rzeczywistość? Czy świat jest skończony czy nieskończony? Czy *piękno* i *dobro* są jedynie kwestią opinii czy też przysługuje im status obiektywny? I dalej: czy doświadczenie jest jedynym źródłem prawdy? Czy to rzeczywiście takie ważne, które z moich przekonań jest prawdziwe, które nie? Czy nie ma ważniejszych spraw? I w ten sposób powstaje łańcuch pytań - łańcuch, który raz rozpoczęty nigdy się nie kończy. Byłoby znacznie prościej gdyby nie było żadnego pytania. A jednak... Pan dr Wojciech Staroń nie składa broni, nadal aktywnie tworzy i nieustannie zadaje pytania w duchu myślenia artystycznego. Pan dr Wojciech Staroń zadając pytania poszukuje źródła, które kryje prawdę bycia. Natomiast nie jest istotne czy ją odsoni, czy zrekonstruuje na swój sposób. Ważne jest to, że zwrot ku źródłom mówi coś istotnego. Jeżeli odpowiedzi czasami są nietrafione, przyznajmy, że w większości są celne i mają szanse na utrwalanie się w świadomości odbiorców Jego dzieł. O wartości tych poszukiwań twórczych decyduje wybitny talent oraz intuicja Pana dr Wojciecha Staronia.

Jak można opisać dzieła filmowe w dorobku habilitanta zrealizowane w duchu myślenia artystycznego? *Świat na ekranie* - dzieło filmowe stworzone przez artystę w porwie jego twórczej wyobraźni, jest autonomiczną, wymyśloną strukturą ponieważ jest zawsze „czymś zrobionym”, uformowanym, wymyślonym. Tak więc myślenie artystyczne nadając dziełu iluzję historii rzeczywistej jest *grą*, na której opiera się ekspresja intuicyjnej interpretacji prawdy w dziele filmowym.

Myślenie artystyczne w swej epifanii, w swej ekspresji, dające się jeszcze ujmować jako byt zmysłowy przeobraża się w byt, który stawia totalny opór

w zrozumieniu sensu. Jednak opór w zrozumieniu sensu nie przypomina *oddalenia gwiazd w bezkresnej przestrzeni*. Ekspresja myślenia artystycznego nie odstawia słabości wyobraźni odbiorcy i nie ujawnia granic tej wyobraźni. Wartość myślenia artystycznego niejako *przebija źródło* (rzeczywistość realną), które go ogranicza. A konkretnie znaczy to, że artysta mówi do mnie, zaprasza do relacji, która nie ma granic, tak jak wyobraźnia odbiorcy. A jest to ciągła *świadomość walki* artysty w relacji z odbiorcą. *Walka* ta zakłada już transcendencję ekspresji, ale zakłada też pewną ewentualność, ponieważ *wojna* zakłada też *pokój* czyli obecność odbiorcy jako wydarzenia spotkania. Natomiast relacja z nieskończonością warunkuje relację pozytywną ponieważ jest *Schellingowskim*² przymiotem sztuki. Poszukiwanie i odkrywanie istoty prawdy bycia w kontekście prawdy dzieła filmowego, to przymiot zakrytego w obcowaniu z twórczością Pana dr Wojciecha Staronia. Mamy więc powód, aby sądzić, że ta perspektywa jest indywidualnym, oryginalnym warunkiem Jego twórczości.

Nie potrafię inaczej opisać i wyjaśnić istoty myślenia artystycznego Pana dr Wojciecha Staronia. Dlaczego? Prawdopodobnie jest niewytłumaczalna, ponieważ artysta nieustannie wyprawia się w nieznanne, w miejsce gdzie nie ma ostatecznego rozstrzygnięcia.

I jeszcze jedna uwaga. Powyższe opinie recenzenta nie są jedną myślą i nie wyznaczają ostrych granic, ponieważ taka jest natura tworzenia. Nie ma jednoznaczności w myśleniu sztuki.

KONKLUZJA:

w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuk filmowych i teatralnych Panu dr Wojciechowi Staroniowi, przeprowadzanym przez Centralną Komisję ds. Stopni i Tytułów oraz Uczelnianą Komisję ds. Stopni Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi; stwierdzam, że dzieło będące przedmiotem postępowania, dorobek artystyczny po uzyskaniu stopnia doktora spełniają wymagania określone w art. 16 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku (wraz z późniejszymi zmianami) o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce. Niniejszym **wniosuję o podjęcie dalszych czynności związanych z procedurą postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego Panu dr Wojciechowi Staroniowi w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuk filmowych i teatralnych.**

prof. zw. dr hab. Jerzy Łukaszewicz

Warszawa, 5 stycznia 2020 r.

5 stycznia 2020

r.

OPINIA

W związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuk filmowych i teatralnych Panu dr Wojciechowi Staroniowi przeprowadzonym przez Centralną Komisję ds. Stopni i Tytułów (BCK-VII-L-11196/19) oraz Uczelnianą Komisję ds. Stopni Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej Teatralnej w Łodzi, przedstawiam następującą opinię:

na podstawie art. 16 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku Dz. U. 2003 Nr 65 poz. 595 (wraz z późniejszymi zmianami) o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce stwierdzam, że

znaczący dorobek artystyczny, osiągnięcia dydaktyczne oraz dzieło będące przedmiotem postępowania: autorstwo zdjęć do filmu pt. *RODZINA NA SPRZEDAŻ* Pana dr Wojciecha Staronia, spełniają wymagania ustawowe do nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuk filmowych i teatralnych.

Uzasadnienie

Dzieło będące przedmiotem postępowania habilitacyjnego: autorstwo zdjęć do filmu pt. *RODZINA NA SPRZEDAŻ* prezentuje *fenomen myślenia artystycznego* w dyscyplinie sztuk filmowych i teatralnych spełniając kryteria dzieła oryginalnego i znaczącego (między innymi zgodnie z *Heideggerowskim* postulatem *myślenia sztuki jest aktem mobilizacji świata*). Szczególnie wyróżnia odkrywanie wartości ekspresji intuicyjnej interpretacji prawdy w dziele filmowym w obszarze przymiotów: - oryginalności - uwolnienia od schematów, intuicji, polemiki, transgresji twórczej, autentyczności, solidności, buntowniczości - anarchizacji przestrzeni myślenia artystycznego, zgody na osobiste ryzyko etc. Te wartości jednoznacznie dominują w twórczości kandydata.

Konkluzja

Znaczący dorobek artystyczny Pana dr Wojciecha Staronia, osiągnięcia na międzynarodowych i krajowych festiwalach, aktywna promocja dokonań kultury polskiej na arenie międzynarodowej, aktywna działalność popularyzująca dziedzinę sztuki w kraju i za granicą oraz znaczące osiągnięcia na polu dydaktyki wskazujące na oryginalną osobowość naukową w obszarze twórczości artystycznej w dyscyplinie sztuk filmowych i teatralnych, wskazują jednoznacznie na spełnienie wymagań ustawowych. Niniejszym **wnioskuje o podjęcie dalszych czynności związanych z procedurą postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego Panu dr Wojciechowi Staroniowi w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuk filmowych i teatralnych.**

prof. zw. dr hab. Jerzy Łukaszczyk